

Foto: Tomino Pelešnik

Baročno stopnišče v Gruberjevi palači

IKONE ALBINE NASTRAN V GALERIJU DRUŽINA

»Ikone pišem v ozračju svetega«

Albina Nastran iz Škofje Loke v pisanju svetih podob zapisuje, podpisuje zgodbo matere.

»Ikone se prebujajo v zbranosti, ikonopisec mora biti umirjen, pomirjen z Bogom, s seboj, z drugimi. Vstopiti moraš v ozračje svetega,« pravi ikonopiska Albina Nastran, ki je v svet pisanja ikon vstopila pred dobrimi osmimi leti. Po ogledu razstave ikon Mihajla Hardija je začela prebirati literaturo s tega področja, študirala različne šole in tehnike pisanja ikon; teoretično znanje je preizkusila v pisanju prve ikone šele dve leti po tem. »Tehnično znanje je pomembno, ni pa dovolj. Potrebna je tudi duhovna priprava, umirjenost, spoštljiv odnos do tega, kar delaš. Nastajanje ikone je pot potrpežljivosti, je šola vztrajanja,« pravi Nastranova. Mati božja je njen najbolj priljubljen motiv. Ko si je sin Matej za novomašno

podobico izbral motiv z njene ikone, Marijo z Jezusom, jo je to posebej ganilo. »Z odkrivanjem ikonopisja, z vstopanjem v čudoviti svet božjega, ki ga doživljam v odsevu ikon, ki me duhovno bogatijo, sem povezana s sinom duhovnikom.« Ikona se ne riše, ampak piše, kot se piše zgodba nekega življenja, je ob razstavi v galeriji Družina zapisal Karel Gržan. »Na videz piše ikonopisec zgodbo nekega drugega življenja – svetnika, Marije, Jezusa, dejansko pa v ikoni zapisuje zgodbo svojega čutenja, svojega doživljanja življenja. Zato je pisanje ikone za ikonopisca tako odločilno in prav zato ima nastajanje ikone določene zahteve. Zahteva območje Svetega, v katerem se svetljenje ikone in ikonopisca dogaja hkrati.«

Razstava ikon Albine Nastran bo v galeriji Družina, Krekov trg 1, na ogled do 8. junija.

K. H.

Foto: Tomino Pelešnik

Albina Nastran: »Mati božja je moj najbolj priljubljen motiv.«

RAZSTAVA ARHITEKTURA 18. STOLETJA NA SLOVENSLEM

Razkošje baroka

Obdobje zrelega baroka je najbolj zaznamovalo podobo starega mestnega jedra prestolnice, pa tudi arhitekturno krajino drugod po Sloveniji.

V arhitekturnem muzeju (grad Fužine) je na ogled bogata razstava arhitekturnih spomenikov 18. stoletja na celotnem slovenskem ozemlju. Na približno 500 m² razstavnih prostorov se sprehodimo po najpomembnejših cerkvah, samostanih, meščanskih palačah in dvorcih – na fotografijah je predstavljenih 150 najznamenitejših spomenikov, ki so bili zgrajeni v obdobju visokega baroka, s spremnim besedilom in značilnostmi zgradbe; nekaj ključnih spomenikov je predstavljenih tudi z maketami.

Znani, manj znani, razpadajoči, izginuli

Ob ustaljenem železnem repertoarju ključnih spomenikov te dobe, kot so na primer ljubljanska stolnica in uršulinska cerkev, koprška stolnica, Robbov vodnjak in mariborsko kužno znamenje, dvorca Dornava in Betnava, idrijsko gledališče, vrsta ljubljanskih mestnih palač, na primer Gruberjeva palača, romarski cerkvi v Tunjicah in na Sladki Gori, cerkev v Velesovem, v Stični in na Kostanjevici na Krki, podružna cerkev Log pri Vipavi ter številne druge, je na razstavi predstavljena tudi vrsta manj znanih, a pomembnih cerkva in drugih spo-

menikov iz obdobja zrelega baroka. Razstava predstavlja tudi vrsto spomenikov, ki smo jih v preteklosti izgubili. Med vidnejšimi so cerkev v Poljanah, dvorca Zalog pri Moravčah in Hošperk na Notranjskem ter Koslerjeva hiša v Ljubljani. Razstava opozarja tudi na številne imenitne in danes propadajoče spomenike, kot sta cerkev v Nemški Loki na Kočevskem ali dvorca Praproče in Dol pri Ljubljani.

Delo Naceta Šumija

Aktualna razstava je peta iz cikla predstavitev starejše arhitekture na Slovenskem in zadnja iz triptiha novoveške arhitekture pred pričetkom industrijske revolucije in moderne dobe v 19. stoletju. Razstavo je, kot že prejšnji dve, avtorsko zasnoval pokojni umetnostni zgodovinar Nace Šumi (1924–2006), delavci muzeja so jo posvetili v nje-

gov spomin. Šumi je končal študij pri profesorju Francetu Steletu v prvih povojnih letih in se pozneje usmeril v proučevanje baročne arhitekture.

Pomembna novost, ki jo pri dosežanih razstavah na temo starejše arhitekture še nismo srečali, so življenjepisi pomembnih baročnih arhitektov – gre za vrsto odličnih domačih in tujih mojstrov, ki so na Dunaju, v Benetkah in Rimu pridobljeno arhitekturno znanje vrhunsko udeležili prav v slovenskem prostoru in ga s tem trdno povezali s srednjeevropskim prostorom. Razstavo spremlja tudi bogat katalog.

V arhitekturnem muzeju bo razstava na ogled do 20. avgusta, vsak dan od 9. do 15. ure (ob praznikih zaprto).

KSENJA HOČEVAR

Foto: Ksenja Hočevar

JOŽE BARTOLJ V FINŽGARJEVI GALERIJU: »IZKUŠNJA LUČI JE PRAZNIK BARV«

Sakralno znotraj galerijskega

Vstop v galerijski prostor Bartoljeve razstave gledalca kar malce zmede – za vratu ne najdemo le običajnega izbora umetnikovih likovnih del, temveč nekaj, kar po naših ustaljenih navadah živi za vratu cerkve.

Zdi se, da želi Jože Bartolj s svojo razstavo galerijski prostor posvetiti, saj s postavitvijo izbranih likovnih del ustvarja nov prostor v že obstoječem prostoru, in sicer sakralni znotraj galerijskega. Umetnostna zgodovinarica Bernarda Podlipnik je na odprtju razstave dejala, da je Bartoljevo slikarstvo pred nami »kot povabilo, nagovor, naj vstopimo v veličastvo Njega, ki nas je poklical k temu, da se imenujemo in smo božji otroci.« Na oltarnem delu dominira triptih z motivom Jezusovega spremenjenja na gori in zraven postavljen ambon z upodobitvijo evangelista Janeza. Bartolj se je v upodobitvi Kristusovega spremenjenja na gori odrekel tradicionalni ikonografski zasnovi tega motiva, je dejala Polipnikova, saj osrednji »nebeški« kompoziciji ni dodal »zemeljske«, ki jo predstavljajo trije učenci, ki so bili priče Kristusovega spremenjenja. »Kot da bi želel njihovo mesto prepustiti nam – gledalcem, ki naj torej ne bi vstopali le v sakralno preoblikovan ambient, temveč naj bi v Duhu vstopili tudi na goro Tabor.«

Umetnik Bartolj pravi, da je galerijski prostor, ki mu je bila te-

kom časa odvzeta »svetost« in »posvečenost«, kjer je mogoče razstaviti skorajda vse, spremenil v sakralni prostor, nekakšno celostno instalacijo, ki vsebuje tudi glasbo in svetlobo. Na ogled je krilni oltar, zasnovan na osnovi starih gotških lesenih miz, ki ga je prav za to razstavo izdelal mizar, okoli pa so lesene podobe svetnikov in svetnic, od katerih je ostalo samo osnovno sporočilo, ki je svetost. »V današnji svet, ki je oropan sakralnosti in ga navdihuje banalnost in hitrost, vstopajo te starinske silhuete kot nekaj preverjenega, nekaj, kar je preživevalo svoj vek in ohranilo nam ponujeno zlahtnost.« Razstava, poudari umetnik, pričara vzdušje, v katerem se posameznik lahko ustavi, raziskuje ali razmišlja o vsebini, ki jo soustvarja. »Obrazi svetnikov na deščicah nas silijo k sodelovanju. Svoje ga imena nam namreč ne razkrivajo, ampak od nas zahtevajo aktivni pristop in p(rep)oznavanje. Gledalec sam je torej poklican, da v notranjem razmisleku 'posvoji' in 'spozna' svojega zavetni-

ka, vzornika ali zgolj simpatičnega karizmatika,« sklene Bartolj.

K sakralizaciji prostora Finžgarjeve galerije prispevajo tudi slike na steklo, ki spominjajo na bogate vitraje gotških katedral. Osnovna misel, je dejala Podlipnikova, tudi tu ostaja enaka: eno od božjih imen je tudi Svetloba – in barvna okna zaživijo, zažarijo šele, ko skozi prosova luč.

Razstava je v Finžgarjevi galeriji (poleg trnovske cerkve v Ljubljani) na ogled do 18. junija.

K. H.

Foto: Tomino Pelešnik